

Fiskeridirektoratet (postmottak@fiskeridir.no)

Deres referanse:

Vår referanse: 25/25629

Ås, 18.03.2026

Hørings svar – Forslag til ny forskrift om styring av akvakultur

Innledning

Veterinærinstituttet støtter forslaget om en ny forskrift for styring av akvakultur. En modernisering av dagens forskrift om internkontroll (IK-akvakultur) fremstår som nødvendig for å sikre mer systematisk risikohåndtering, bedre læring i næringen og en tydeligere forventning om kontinuerlig forbedring. Forslaget samsvarer både med anbefalingene i Riksrevisjonens rapport om myndighetenes arbeid med fiskehelse og -velferd, og med målsettingene i Dyrevelferdsmeldingen, herunder redusert dødelighet og progresjon i dyrevelferden på anleggs- og selskapsnivå.

Generelle merknader

Veterinærinstituttet vurderer at en ny forskrift kan bidra til en mer helhetlig, målrettet og kunnskapsbasert risikostyring. Selv om risikovurderinger gjennomføres i dag, gir avvik for lite læring og omsettes derfor ikke alltid til konkrete forbedringstiltak. Dette fører til gjentatte negative velferdshendelser, særlig i forbindelse med medikamentfrie avlusingsmetoder.

Det foreslåtte regelverket er mer detaljert enn dagens IK-akvakultur, men fortsatt overordnet.

Veterinærinstituttet mener derfor at det bør utarbeides en tilhørende veileder, tilsvarende den som eksisterer i dag. En veileder vil være viktig for å sikre en enhetlig forståelse og praktisk bruk av forskriften.

Vi vil også understreke betydningen av biologisk kompetanse i driftsplanlegging, risikovurdering og beredskap. Et tydelig krav om bruk av faglig kompetanse vil styrke kvaliteten på vurderingene og samtidig redusere krysspresset fiskehelsepersonell ofte står i.

Ellers vil vi også understreke at biologisk risiko i åpne system er et kollektivt anliggende, noe som krever et felles områdebasert samarbeid om risikoreducerende tiltak. Vi viser i denne sammenheng til høringsinnspill utformet av Myklebust, Vedvik, Tjelflaat og Walde, hvor det understrekes behov for å fastsette tydeligere krav til samarbeid på områdenivå for å håndtere felles biologisk risiko.

Spesifikke merknader

§ 1-2. Virkeområde (unntak for akvakultur til havs)

Forslaget unntar akvakultur på lokaliteter til havs fra forskriftens virkeområde. Veterinærinstituttet mener dette er uheldig og fremstår som et motstridende unntak. Havbruk til havs innebærer betydelige biologiske og driftsmessige utfordringer, inkludert redusert tilgjengelighet, økt eksponering og økt risiko for svikt i både biosikkerhet, fiskevelferd og beredskap.

Risikobildet er beskrevet både i Fiskehelse rapporten (kapittel 6.2) og i DNVs «Overordnet konsekvensvurdering av havbruk til havs». Mattilsynets nylige tilbaketrekkning av en tillatelse på en eksponert lokalitet, blant annet grunnet manglende tilgjengelighet, illustrerer denne sårbarheten. Lokaliteten hadde en betydelig lavere bølgehøyde enn det er forventet i havbruk til havs. Et bevisst og aktivt styringssystem, inkludert gode risikovurderinger, vil være enda viktigere under slike driftsforhold.

§ 2-1. Ansvar etter denne forskriften (arbeidstakernes medvirkning)

Kravet om arbeidstakernes medvirkning støttes. Erfaringer og forskning (se f.eks. Medaas mfl. 2021) viser tydelig at involvering av ansatte styrker kvaliteten på risikovurderinger og bidrar til aktiv bruk av regelverket.

§ 2-2. Prinsipper for risikoreduksjon

Veterinærinstituttet støtter prinsippet om at ansvarlig virksomhet skal velge de tekniske, operasjonelle eller organisatoriske løsningene som samlet sett gir best risikoreduksjon, såfremt kostnadene ikke står i et vesentlig misforhold til effekten. Dette prinsippet er sentralt for å sikre en helhetlig tilnærming der fiskevelferd, helse, produksjon og drift ses i sammenheng.

Det er viktig å fremheve at tekniske, operasjonelle eller organisatoriske løsninger som velges av de enkelte virksomhetene kan påvirke områdets felles biologiske risiko. Det betyr også at gevinsten av de enkelte virksomhetes valg av risikoreduserende tiltak ikke bare tilfaller anlegget/virksomheten selv, men kan også gi gevinst for omliggende anlegg (gratispassasjer problematikken). Denne dynamikken kan påvirke virksomhetenes vurdering av nivå av investering i risikoreduserende tiltak. I verste fall kan mangel på eller suboptimal koordinering og samhandling på områdenivå, føre til underinvestering i smittereduserende tiltak på tvers av virksomhetene. På den andre siden kan det være mulighet for stordriftslignende gevinster på områdenivå ved harmoniserte risikoreduserende tiltak. Med andre ord, når alle investerer litt og tiltakene koordineres i tid og rom, kan reduksjonen av biologisk risiko bli større enn summen av enkelttiltakene, samtidig som den gjennomsnittlige kostnaden per aktør går ned. Dette understreker viktigheten av samarbeid og koordinering av risikoreduserende tiltak på områdenivå.

Påseansvar og arbeidstakers medvirkningsplikt

Veterinærinstituttet støtter at påseansvar vurderes innført i den videre forskriftsutviklingen. En betydelig del av operasjonene i akvakulturnæringen utføres av eksterne tjenesteleverandører. Et klart og tydelig påseansvar vil styrke etterlevelsen og sikre bedre kontroll med operasjoner av stor betydning for fiskevelferd og biosikkerhet. Når det gjelder en mulig medvirkningsplikt for arbeidstakere, er det viktig at en slik plikt ikke svekker ledelsens ansvar etter § 2-1. om å legge til rette for medvirkning. Ansvarslinjene må være tydelige og praktisk gjennomførbare.

Oppsummering

Veterinærinstituttet støtter forslaget om en ny forskrift for styring av akvakultur, men ønsker å utdype behovet for:

- At det utarbeides en tydelig veileder som kompletterer forskriften
- At havbruk til havs inkluderes i forskriftens virkeområde
- Å synliggjøre at god risikostyring også involverer samarbeid med aktører utover egen virksomhet som påvirker hverandres risikobilde
- En forankring av biologisk kompetanse i styrings- og forbedringsarbeidet

Dette vil etter vår vurdering være sentrale forutsetninger for å nå forskriftens formål om teknisk, biologisk, miljømessig, dyrehelse- og dyrevelferdsmessig forsvarlig akvakultur.

Kristine Gismervik, Eirik Biering og Cecilie Walde har vært involvert i arbeidet med svarbrevet.

Med vennlig hilsen

Ingunn Sommerset
Avdelingsdirektør
Avdeling for fiskehelse
Veterinærinstituttet

Ewa Harasimczuk
Fagansvarlig fiskehelse
Avdeling for fiskehelse
Veterinærinstituttet

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke håndskrevne signaturer